

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/229/2019
Identifikačné číslo spisu: 4408211157
Dátum vydania rozhodnutia: 25.02.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4408211157.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne ELISIUM, s.r.o., so sídlom v Nových Zámkoch, Hlavné námestie 7, zastúpenej advokátskou kanceláriou STANĚK VETRÁK & PANTNERI, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Dunajská 15, proti žalovanej Shin Heung Precision Slovakia, s.r.o., so sídlom v Šali - Věča, Šafa - Duslo 7236, zastúpenej advokátskou kanceláriou FUTEJ & Partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 2, o zaplatenie 20 938,39 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 9 C 194/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 13. februára 2019 sp. zn. 5 Co 35/2017, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre z 13. februára 2019 sp. zn. 5 Co 35/2017 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom č. k. 9 C 194/2008 - 391 z 18. novembra 2016 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni 12 775,- eur s 8,5 % úrokom z omeškania ročne od 30. mája 2007 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku, vo zvyšku žalobu zamietol. Žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 22 %. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 39, § 123, § 451 ods. 1 a § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka a vecne tým, že žalobkyňa ako kupujúca uzavrela 1. marca 2006 s W. G. G., správcom konkurznej podstaty úpadcu - Elektrosvit Nové Zámky, a.s. ako predávajúcim kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k stavbe - sklad hutného materiálu, bez súpisného čísla, postaveného na parcele č. XXXX/XX - zastavané plochy a nádvoria, o výmere 1327 m², zapísanej na liste vlastníctva č. XXXXX, katastrálne územie L. X., okres L. X., vedený Okresným úradom Nové Zámky. Z dôvodu, že do času speňažovania majetku úpadcu správcom konkurznej podstaty existovala prevádzaná stavba ako súčasť komplexu nehnuteľného majetku úpadcu, požiadal správca 30. augusta 2006 ako oprávnená osoba príslušný správny orgán Mesto Nové Zámky o určenie súpisného čísla k prevádzanej stavbe. Rozhodnutie o určení súpisného čísla nadobudlo právoplatnosť 25. septembra 2006. V rovnakom čase kedy žalobca uzavrel kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bola prevádzaná stavba, uzavrela spoločnosť REALITY - OBCHODNÁ, a.s. kúpnu zmluvu so správcom konkurznej podstaty úpadcu, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k niekoľkým nehnuteľnostiam nachádzajúcich

sa v areáli úpadcu, nie však prevod vlastníckeho práva k predmetnej stavbe. Obchodná spoločnosť REALITY - OBCHODNÁ, a.s. následne požiadala Mesto Nové Zámky o určenie súpisného čísla k stavbe, ktorej žiadosti Mesto Nové Zámky vyhovel a pridelo stavbe súpisné číslo XXXX. Spoločnosť REALITY - OBCHODNÁ, a.s. previedla pozemok parcela č. XXXX/XX na spoločnosť REALITY - NÁJOMNÉ DOMY, a.s, ktorá uzatvorila ako prenajímateľ nájomnú zmluvu so spoločnosť REALITY - SPRÁVCOVSKÁ, a.s. ako nájomcom, ktorej predmetom bola predmetná stavba. Spoločnosť REALITY - SPRÁVCOVSKÁ, a.s. uzatvorila 21. augusta 2006 so žalovaným zmluvu o podnájme, predmetom ktorej bol uvedený sklad. Žalobkyňa listom z 12. marca 2007 oznámila žalovanému, že je vlastníkom stavby a že žalovaný platí nájomné spoločnosti, ktorá nie je a nikdy nebola vlastníkom tejto stavby. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaný prestal byť dobromyseľný okamihom, kedy mu žalobca oznámil, že užíva jeho nehnuteľnosť bez akéhokoľvek právneho základu, teda bez uzavretia nájomnej alebo podnájomnej zmluvy so žalobcom a zároveň došlo k odčerpaniu úžitkov u žalobkyne a nedošlo k zaplateniu odplaty za takéto užívanie vlastníkovi a teda došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej v podobe plnenia, ktoré bolo na úkor žalobkyne definitívne odčerpané a to užívaním nehnuteľnosti žalovanou bez právneho titulu. O výške nájomného rozhodol podľa odborného stanoviska č. 15/2006 z 28. apríla 2016 znalkyni z odboru stavebníctvo, odvetvie odhad nehnuteľností, ktorá určila výšku nájomného za jeden mesiac 825,- eur. Súd prvej inštancie nemal preukázané užívanie nehnuteľnosti žalovanou za mesiac august 2006 a žalobu v tejto časti zamietol.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 13. februára 2019 sp. zn. 5 Co 35/2017 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti a výroku o trovách konania zmenil, žalobu zamietol a žalovanému priznal náhradu trov prvoinštančného konania v plnom rozsahu. Uviedol, že medzi stranami sporu nebol sporný zistený skutkový stav, sporným bolo právne posúdenie. Odvolací súd dospel k záveru, že k bezdôvodnému obohateniu na strane žalovanej nemohlo dôjsť, pretože neboli splnené podmienky vzniku bezdôvodného obohatenia a to získanie bezdôvodného obohatenia na strane určitej osoby - žalovanej, ako ani protiprávnosť získaného bezdôvodného obohatenia. Tomuto záveru nasvedčovala skutočnosť, že žalovaná ako podnájomníčka pravidelne uhrádzala nájomné spoločnosti REALITY - SPRÁVCOVSKÁ, a.s. (prenajímateľ) ako odplatu za užívanie nehnuteľnosti a to na základe zmluvy o podnájme. Konštatoval, že nie je podstatná výlučne tá skutočnosť, či k úbytku na strane žalobkyne prišlo (v predmetnej veci užívaním nehnuteľnosti iným subjektom - žalovanou), ale aj to, či subjekt, od ktorého bezdôvodné obohatenie žalobkyňa požaduje, sa na jej úkor skutočne obohatil. Bol názoru, že nemožno konštatovať, že by sa žalovaná obohatila na úkor žalobkyne, hoci nájomné neuhrádzala žalobkyne ako legitímnemu vlastníkovi nehnuteľnosti, avšak toto nájomné uhrádzala prenajímateľovi v zmysle uzavretej zmluvy. Uviedol, že žalovanú nemožno zaviazat' na úhradu žalobkyňou uplatnenej sumy, pretože by za užívanie zaplatila dvakrát a žalobkyňa teda svoj nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatňuje voči nesprávneho subjektu, ktorý nemožno označiť ako pasívne legitimovaný, pretože z hmotného práva nemožno dospieť k jednoznačnému záveru, že by sa žalovaná bezdôvodne obohatila akýmkoľvek spôsobom na úkor žalobkyne. Poznamenal, že žalobkyňa sa môže svojho nároku domáhať len vo vzťahu k osobe, ktorá sa skutočne na jej úkor obohatila. K námietke žalobkyne, že žalovaná nemohla byť dobromyseľná, keď nehnuteľnosť užívala aj napriek tomu, že ju žalobkyňa vyzvala listom z 12. marca 2007 na úhradu nájomného uviedol, že žalobkyňa napriek tejto výzve svoje vlastnícke právo žalovanej nepreukázala a preto nemohla od žalovanej žiadať úhradu nájomného za čas, po ktorý žalovaná nehnuteľnosť užívala, keď žalobkyňa bola ako vlastníčka nehnuteľnosti zapísaná v katastri nehnuteľností až v roku 2009.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“), ktorého prípustnosť aj dôvodnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. a § 421 písm. b/ C.s.p. Namietala, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie na základe nastolenia právnej otázky, ktorej vyriešenie priamo záviselo od zisteného skutkového stavu, ktorý nebol predmetom skúmania v konaní pred súdom prvej inštancie a to či a v akej výške dochádzalo k úhradám nájomného zo strany žalovanej voči domnelému prenajímateľovi a keďže vylúčenie vzniku obohatenia na strane žalovanej bolo nevyhnutne viazané na overenie existencie úhrad nájomného, pričom táto otázka nikdy nebola predmetom skúmania ani dokazovania v rámci prvoinštančného konania mal takéto dokazovanie vykonať odvolací súd. Odvolací súd však žiadne dokazovanie nevykonával, iba všeobecne skonštatoval, že

k úhradám nájomného dochádzalo. Zdôraznil, že z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyplynulo, že voči žalovanej bolo vedené konanie pre neuhradenie nájomného, avšak za aké obdobie a v akej výške sa nájomné vymáhalo odvolací súd vôbec neriešil. Zároveň odvolací súd tvrdenie žalovanej nepodložené akýmkoľvek dôkazom povýšil na skutkové zistenie, čím zasiahol do rovnosti strán sporu a porušil právo dovolateľky na spravodlivý proces. Prípustnosť dovolania vyvodzovala i z § 421 ods. 1 písm. b / C.s.p., keď mala za to, že v danom prípade rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte vyriešená. Uviedla, že podmienky vzniku bezdôvodného obohatenia je potrebné riešiť izolovane vo vzťahu konkrétnych dvoch subjektov tak ako to predpokladá príslušná právna norma § 451 Občianskeho zákonníka a to v prípade reťazenia bezdôvodných obohatení na každom stupni takejto reťaze. Navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

6. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C.s.p.

7. Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.).

8. Žalobkyňa prípustnosť dovolania vyvodzovala (okrem iného) z § 420 písm. f/ C.s.p., v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ C.s.p., sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Odvolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil súd prvej inštancie okrem prípadov, ak dokazovanie zopakuje alebo doplní (§ 383 C.s.p.). Ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (§ 384 ods. 1 C.s.p.). Na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem (§ 385 ods. 1 C.s.p.).

12. Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že ak odvolací súd v rámci preskúmania rozhodnutia súdu prvej inštancie dôjde k záveru, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie zopakuje. Uvedená povinnosť odvolacieho súdu vyplýva z princípu priamosti, ktorý v tomto prípade znamená, že odvolací súd nemôže dôkazy vykonané súdom prvej inštancie sám len prehodnotiť. O nové hodnotenie dôkazov ide tam, kde má odvolací súd iný názor na spoľahlivosť dôkazného prostriedku. Zároveň, ak chce odvolací súd vstúpiť do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je rozhodnutie súdu prvej inštancie založené, obligatórne musí byť nariadené odvolacie pojednávanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1279, 1287).

13. Odvolací súd je ako riadny opravný súd súčasne viazaný aj skutkovým súdom. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov sú však značne obmedzené, pretože v zásade je viazaný skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštancie. V prípade pochybností o jeho správnosti má možnosť dospieť k iným skutkovým záverom, ak tieto vyplývajú z poznatkov, ktoré odvolací súd získal tak, že opakovane dokazoval skutkovým stavom prvej inštancie alebo vykonal nové dôkazy. Podmienenie zmeny skutkových záverov ustálených súdom prvej inštancie opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva z požiadavky rešpektovať zásadu priamosti a ústnosti civilného konania, ktorá má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvej inštancie. Zásada priamosti je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchylenie sa od skutkových zistení súdu prvej inštancie. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je uvedená zásada oproti konaniu pred súdom prvej inštancie ešte sprísnená, pričom pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné postupy, ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu (rozhodnutie najvyššieho súdu z 26. septembra 2018 sp. zn. 4 Cdo 98/2017).

14. V posudzovanej veci dospel súd prvej inštancie k záveru, že žaloba je dôvodná v časti zaplataenia istiny 12 775,- eur s príslušenstvom. Vychádzal pritom z listín predloženými stranami sporu a následne konštatoval, že došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia na strane žalovanej v podobe plnenia, ktoré bolo na úkor žalobkyne definitívne odčerpané a to užívaním nehnuteľnosti žalovanou bez právneho titulu. Odvolací súd následne na odvolanie žalovanej vec prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 ods. 1 a contrario, keďže ako uviedol sa nejednalo o prípad, v ktorom by bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie a nariadenie pojednávania si nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem; a dospel k záveru, že odvolanie žalovanej je dôvodné. Rozhodnutie súdu prvej inštancie odvolací súd zmenil, nakoľko neboli splnené podmienky na jeho potvrdenie, ani na jeho zrušenie a žalobu zamietol. Uviedol, že v danej veci bolo preukázané, že sa žalovaná v žiadnom prípade bezdôvodne neobohatila na úkor žalobkyne, pretože za užívanie nehnuteľností riadne uhrádzala nájomné a nemožno ju zaviazat' na úhradu žalobkyňou uplatnenej sumy, preto by za užívanie zaplatila dvakrát. Dovolací súd uvádza, že obsah spisu nedáva podklad pre prijatie záveru, že žalovaná nájomné uhradila, nakoľko v spise sa listinné dôkazy preukazujúce tieto tvrdenia žalovanej, ktoré si odvolací súd osvojil, nenachádzajú.

15. Z obsahu spisu je teda zrejmé, že odvolací súd, hoci dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako súd prvej inštancie a od jeho skutkových zistení sa odchyľil, nenariadil vo veci pojednávanie a nevykonal potrebné dokazovanie (zopakovanie alebo doplnenie). Odvolací súd tak pred vydaním konečného rozhodnutia postupoval v rozpore s § 383, § 384 ods. 1, § 385 ods. 1 C.s.p. a tiež s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu (pozri napr. sp. zn. 5 Cdo 131/2009, 7 Cdo 110/2018) a ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 400/2009, II. ÚS 506/2013).

16. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalobkyňi uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 O.s.p. (teraz § 420 písm. f/ C.s.p.), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez

toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (por. napr. rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015). V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p).

17. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.